

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมในทศวรรษใหม่ เป็นยุคของความเร็วและความล้ำสมัยของเทคโนโลยีการสื่อสารความหลากหลาย ทางเชื้อชาติวัฒนธรรม การหล่อหลอมรวมความคิดและความเชื่อของกลุ่มคน ที่บุคคลในสังคมจะต้องตั้งรับการมีวิถีชีวิตยุคใหม่ ซึ่งจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมากนี้เอง ได้ส่งผลกระทบต่อเด็กวัยเรียน ทั้งการดำเนินชีวิตท่ามกลางกระแสเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงและความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการศึกษาต่อของ บุตรหลาน ตลอดจนการเผชิญสิ่งยั่วยุหรือตัวแบบที่ไม่เหมาะสมต่างๆรอบตัว ก่อให้เกิดปัญหาเด็กและเยาวชน อย่างมากทั้งปัญหาด้านการปรับตัว ปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ ปัญหาสุขภาพ ปัญหาความรุนแรง ปัญหาเด็กติดเกม ปัญหายาเสพติด ปัญหาทางเพศ ฯลฯ โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชนที่มีทักษะชีวิตต่ำ ขาดภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดี เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้วอาจเป็นคนที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต มีปัญหาทางอารมณ์จิตใจ และมีความขัดแย้งในชีวิตได้ง่าย การจัดการศึกษาจึงได้กำหนดแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้การเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติในการพัฒนาให้เกิดการตระหนักรู้ เห็นคุณค่าในตัวเองและสังคม การคิดวิเคราะห์กระบวนการตัดสินใจและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่นและสังคม ซึ่งจะเป็แนวทางในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานด้านอุปนิสัยที่ดีสามารถนำไปใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวันและปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ และกระทำให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศต่อไป (อรุณวรรณ บุญเทียบพิมพ์พร. 2542 : 2-3)

การวิจัยชุมชนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาระบบการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนและท้องที่ โดยมุ่งให้ทุกฝ่ายเกิดการปรับเปลี่ยนวิธีคิดและมีการแปลงไปสู่การปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และเสริมสร้างทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนในท้องที่ อันจะนำไปสู่ระบบการจัดการสุขภาวะชุมชน ถือเป็นเครื่องมือที่เป็นรูปธรรมของกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เนื่องจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทำให้กิจกรรมการวิจัยชุมชนสามารถสร้างความเข้าใจสถานการณ์ของชุมชน การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในสถานการณ์ของคนในชุมชน ทำให้เกิดการเรียนรู้แนวทางการจัดการสถานการณ์ต่างๆ จนนำไปสู่การหาทางออกหรือเพิ่มแนวทางใหม่ๆเพื่อจัดการกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงต่อเนื่องได้

ในส่วนของชุมชนพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านค้อ อ.โนนสัง เป็นอีกหนึ่งชุมชนที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ที่มีผลกระทบจากการใช้สื่อเทคโนโลยี การใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ส่งผลเด็กใช้เวลากับอุปกรณ์เน็ตเวิร์กที่มีมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น มีการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่พึง

ประสงค์ การขาดวิจักษณ์ในการรับชมสื่อ จากการที่นักวิจัยและนักวิจัยในพื้นที่ได้ระดมสมองจากประเด็นปัญหาในพื้นที่ ผ่านกระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการและการวิเคราะห์ข้อมูลจากการ พัฒนาทักษะการวิจัยชุมชน (RECAP) และการพัฒนาระบบข้อมูลตำบล แบบมีส่วนร่วม (TCNAP) และในด้านการให้บริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสำหรับเทศบาลตำบลบ้านค้อ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในการเพิ่มสมรรถนะในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชน เนื่องจากไม่สามารถให้บริการได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง มีเด็กและเยาวชนเพียงส่วนน้อยที่ได้รับประโยชน์จากการบริการ อีกทั้งการดำเนินงานที่ผ่านมาไม่มีแนวทางหรือกลไกในการขับเคลื่อนที่ชัดเจน

ดังนั้น ผู้วิจัยและองค์กรพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านค้อ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของกระบวนการในการสนับสนุนกลไกเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชน โดยส่งเสริมการเรียนรู้และเสริมสร้างทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน ควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณให้เด็กและเยาวชนมีเวทีในการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์มีนโยบายร่วมกับหน่วยบริการสุขภาพ ครอบครัว และชุมชน ในการส่งเสริมสุขภาพเด็กตั้งแต่อยู่ในครรภ์จนถึงวัยรุ่น สร้างพื้นที่สร้างสรรค์หรือลานกิจกรรม อย่างน้อยพื้นที่ในตำบลและสร้างภาคีเครือข่ายและจัดตั้งกลไกขับเคลื่อนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในการเพิ่มสมรรถนะเด็กและเยาวชนทุกด้าน โดยเฉพาะการใช้สื่อเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ในกิจกรรมต่างๆ อย่างเป็นระบบ จะเอื้อให้เกิดการเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ให้มีสุขภาพดีทั้งด้านร่างกายจิตใจ อารมณ์และสังคม เกิดการจัดระบบส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ชุมชนอย่างมีส่วนร่วมและพัฒนาไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเหตุและปัจจัยที่มีผลต่อกลไกการขับเคลื่อนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
2. เพื่อสร้างกลไกการขับเคลื่อนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research : PAR)
3. เพื่อนำกลไกไปสู่การปฏิบัติและประเมินผลกลไกการขับเคลื่อนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

3. ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรของการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

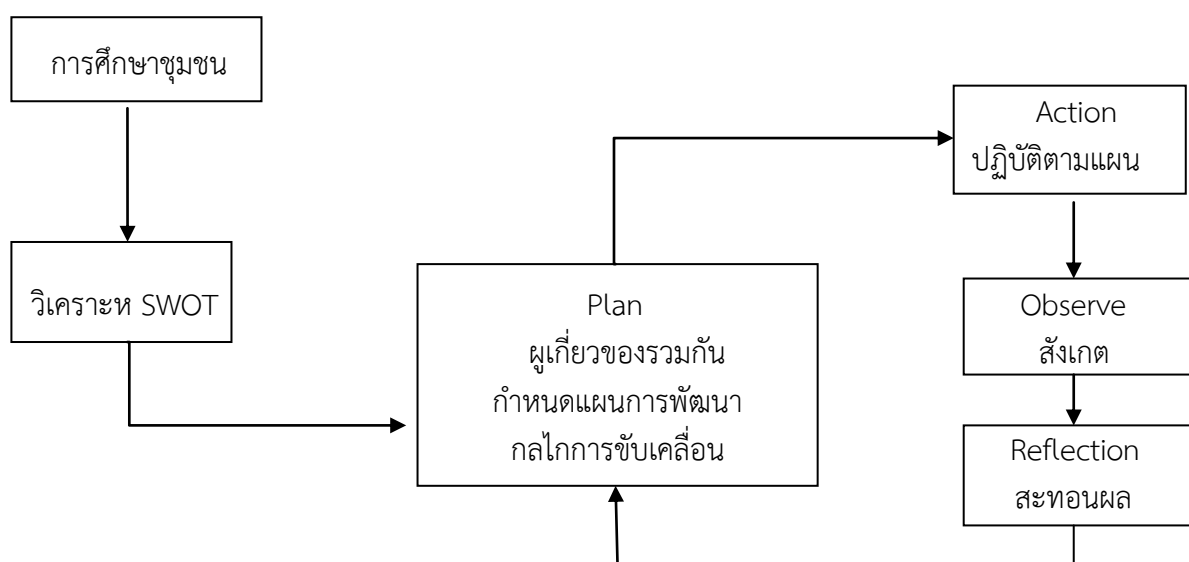
ตัวแปรต้น ได้แก่ การพัฒนาการขับเคลื่อนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ตัวแปรตาม ได้แก่ กลไกการขับเคลื่อนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ประชากร เด็กและเยาวชนในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านค้อ อ.โนนสัง จ.หนองบัวลำภู และชุมชนใกล้เคียง

กรอบความคิดของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research :PAR) โดยใช้กระบวนการ PAR ตามแนวคิดของเคมมิส และแมกทากาด (Kemmis; & Mc Taggart.1990:11) เพราะแนวคิดดังกล่าวสามารถกำหนดขอบเขตของเวลาในแต่ละรอบเพื่อนำผลการปฏิบัติมาปรับปรุงแก้ไขและดำเนินการต่อไป ดังภาพประกอบ 1

นำผลสะท้อนมาประชุมปรับปรุง กำหนดการดำเนินการต่อ

ภาพประกอบ 1 กรอบความคิดของงานวิจัย

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ หมายถึง กระบวนการการศึกษาหาความรู้จากสภาพแวดล้อมและปรากฏการณ์ธรรมชาติของสังคมเพื่อค้นหาปัญหาและวิธีดำเนินการแก้ไข

2. การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สมาชิกของชุมชนในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านค้อ อ.โนนสัง จ.หนองบัวลำภูและชุมชนใกล้เคียงให้ความร่วมมือ ร่วมใจกันวางแผน ปฏิบัติตามแผน รวมประเมินผล ร่วมกันรับประโยชน์ และรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา

3. กลไกการขับเคลื่อน หมายถึง สิ่งที่ทำให้ระบบมีการขับเคลื่อนหรือดำเนินงานได้ โดยมี การจัดสรรทรัพยากร มีการจัดองค์การ หน่วยงาน หรือกลุ่มบุคคลเป็นผู้ดำเนินงาน ดังนั้น กลไกการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชน กล่าวได้คือ ระบบการขับเคลื่อนเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชนที่สามารถดำเนินการอยู่ได้ โดยการจัดสรรทรัพยากรต่างๆภายในชุมชนของตนเอง และมีกลุ่มคนที่แน่ชัดในการดำเนินงาน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ อันประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือสำรวจข้อมูลเพื่อวางแผน การปฏิบัติตามแผน สังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ และนำผลสะท้อนหลังจากการปฏิบัติ มาสู่การวิพากษ์วิจารณ์ แล้วปรับแผนเพื่อปฏิบัติต่อไป

4. เด็กและเยาวชน หมายถึง “เด็ก” บุคคลอายุยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์ “เยาวชน” บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ เด็กและเยาวชน หมายความว่า บุคคลที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ ที่เป็นสมาชิกของชุมชนในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านค้อ อ. โนนสัง จ.หนองบัวลำภูและชุมชนใกล้เคียงอยู่ในพื้นที่

5. เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทำให้เกิดวิธีการใหม่ ๆ ในการจัดเก็บข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ การส่งผ่าน การสื่อสารสารสนเทศ การเข้าถึงสารสนเทศ การรับสารสนเทศ รวมถึงการสร้างสังคมและอุตสาหกรรมด้านสารสนเทศ และการจัดการสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพ

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ บริบท ปัญหา ปัจจัย เงื่อนไข ความต้องการและแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. ได้กลไกการขับเคลื่อนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ท้องถิ่น ซึ่งผลการวิจัยทั้งหมดจะนำมาสู่การพัฒนา นวัตกรรมองค์ความรู้ การเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ให้มีความสามารถประยุกต์ใช้ทักษะทางชีวิต และการพึ่งพาตนเองที่เข้มแข็งต่อไป

3. ได้แนวทางและข้อเสนอเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนาสังคม ชุมชน การศึกษา ในการกำหนดนโยบาย แผนพัฒนาชุมชน เพื่อการยกระดับ คุณภาพชีวิตการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ